

شاه نعمت‌الله ولی

کلیدواژه: شاه نعمت‌الله ولی، [تصوف](#)، [صوفیه](#)، فرقه نعمت‌اللهی، کرمان، امیر تیمور، [خانقاه](#).

پرسش: شاه نعمت‌الله ولی که قبرش در شهر [ماهان](#) استان [کرمان](#) است، که بود؟

پاسخ: شاه نعمت‌الله ولی، مؤسس فرقه نعمت‌اللهی از [سادات](#) حسینی بود و نسبش با نوزده واسطه به [پیامبر اسلام](#) ([صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم](#)) می‌رسید.

فهرست مندرجات

- ۱ - [نسب](#)
- ۲ - [نام پدر](#)
- ۳ - [تولد](#)
- ۴ - [وفات](#)
- ۵ - [هجرت به مکران](#)
- ۶ - [معاصر یا امیر تیمور](#)
- ۷ - [محل بقعه](#)
- ۸ - [دستور ترک سمرقند](#)
- ۹ - [اساتد](#)
- ۱۰ - [پوشیدن خرقة](#)
- ۱۱ - [سفرها](#)
- ۱۲ - [اقامت در ماهان](#)
- ۱۳ - [مدفن](#)
- ۱۴ - [بنای بقعه](#)
- ۱۵ - [افکار](#)
- ۱۶ - [آثار](#)
- ۱۶.۱ - [آثار منظوم](#)
- ۱۶.۲ - [آثار منثور](#)
- ۱۷ - [پانویس](#)
- ۱۸ - [منبع](#)

نسب

سیدنورالدین نعمت‌الله بن عبدالله بن مجد معروف به شاه (از سده هشتم هجری به بعد اولیای الهی را «شاه» می‌خواندند.) نعمت‌الله ولی ^[۱] شیرازی، مجدمعصوم، طرائق الحقائق، ج ۳، ص ۱، تهران، سنایی، چاپ اول، بی‌تا.
^[۲] حسینی جلالی، سیدمجدحسین، فهرس التراث، ج ۱، ص ۷۵۹، قم، دلیل ما، ۱۴۲۲ق.
مؤسس **فرقه نعمت‌اللهی**.
^[۳] ریپکا، یان، تاریخ ادبیات ایران از دوران باستان تا قاجاریه، ص ۴۰۱، ترجمه شهابی، عیسی، تهران، علمی و فرهنگی، چاپ اول، ۱۳۸۱ش.
^[۴] مشکور، مجدجواد، فرهنگ فرق اسلامی، ص ۴۴۷، مشهد، آستان قدس رضوی، چاپ دوم، ۱۳۷۳ش.
از [سادات](#) حسینی بود و نسبش با نوزده واسطه به [پیامبر اسلام](#) ([صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم](#)) می‌رسید.
^[۵] شیروانی، زین‌العابدین، ریاض السیاحه، ج ۱، ص ۵۸۳، تهران، سعدی، چاپ اول، ۱۳۶۱ش.

نام پدر

پدرش، میرعبدالله، از [علما](#) و [دانشمندان](#) شهر [حلب](#) به شمار می‌رفت.
^[۶] ولی، شاه نعمت‌الله، دیوان شاه نعمت‌الله ولی، مقدمه، ص ۹، کرمان، خانقاه نعمت‌اللهی، چاپ اول، ۱۳۸۰ش.

سید نعمت‌الله ولی در سال ۷۳۰ هـ.ق در شهر حلب متولد شد.

وفات

ایشان در سال ۸۳۴ هـ.ق در **سین** ۱۰۴ سالگی درگذشت.
[۷] حسینی جلالی، سیدمحمدحسین، فهرس التراث، ج ۱، ص ۷۵۹، قم، دلیل ما، ۱۴۲۲ق.

هجرت به مکران

پدر شاه نعمت‌الله ولی در اوان کودکی او، از شهر حلب به ناحیه «مکران» (سرزمینی ساحلی در جنوب شرقی ایران) **مهاجرت** می‌کند و سید نعمت‌الله، **کودکی** و جوانی خود را در **ایران** می‌گذراند. وی در دوران جوانی به فراگیری علوم متداول زمان پرداخت.
[۸] ولی، شاه نعمت‌الله، دیوان شاه نعمت‌الله ولی، مقدمه، ص ۹، کرمان، خانقاه نعمت‌اللهی، چاپ اول، ۱۳۸۰ش.

معاصر با امیر تیمور

شاه نعمت‌الله قسمتی از عمر خود را با **امیر تیمور** و پسرش سلطان شاهرخ تیموری معاصر بود.

محل بقعه

بقعه وی در ماهان **کرمان** واقع است.
[۹] قدیانی، عباس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، ج ۲، ص ۵۱۶، تهران، آرون، چاپ ششم، ۱۳۸۷ش.

دستور ترک سمرقند

با این‌که امیر تیمور با **عرفا** و بزرگان **تصوف** اظهار ارادت می‌نمود، بعد از مدتی، از توقف شاه نعمت‌الله ولی در سمرقند نگران گردید؛ زیرا مریدان زیادی به آستان سید جمع شدند. افرادی به او **حسادت** ورزیدند و این خبر را به امیر تیمور رساندند. امیر تیمور به توهم آن‌که شاید فتنه‌ای ایجاد شود، کسی نزد سید فرستاد و او را از توقف در **سمرقند** منع کرد.
[۱۰] راوندی، مرتضی، تاریخ اجتماعی ایران، ج ۳، ص ۴۷۲، تهران، نگاه، چاپ دوم، ۱۳۸۲ش.

اساتید

شاه نعمت‌الله، در مکتب استادانی (مانند «شیخ رکن‌الدین شیرازی»، «شیخ شمس‌الدین مکی» و «قاضی عضدالدین ایچی») **علم کلام**، **بلاغت** و **فقه** را آموخت.

پوشیدن خرقة

سپس سال‌ها به **ریاضت** و تصفیه و **تزکیه باطن** مشغول گردید و به سیر آفاق و انفس پرداخت و در **سین** ۲۴ سالگی در **مکه معظمه** از دست شیخ **عبدالله یافعی خرقة** پوشید و از جمله مریدان او گردید.

سفرها

شاه نعمت‌الله پس از آن، دست به مسافرت‌های گوناگونی می‌زند. وی از راه **مصر**، **شام** و **آذربایجان** به **ماوراءالنهر** می‌رود و پس از مدتی اقامت در سمرقند، عاقبت در **کرمان** رحل اقامت می‌افکند.

اقامت در ماهان

در ماهان، خانقاه، باغ و حمام می‌سازد و بیست و پنج سال باقی‌مانده عمر خود را در ماهان می‌گذراند.

مدفن

سرانجام در سال ۸۳۴ ه.ق در ماهان دار فانی را وداع گفت و او را در همان باغ خود در ماهان به خاک می‌سپارند. ^[۱۱] ولی، شاه نعمت‌الله، دیوان شاه نعمت‌الله ولی، مقدمه، ص ۹، کرمان، خانقاه نعمت‌اللهی، چاپ اول، ۱۳۸۰ش. ^[۱۲] حسینی جلالی، سیدمجدحسین، فهرس التراث، ج ۱، ص ۷۵۹، قم، دلیل ما، ۱۴۲۲ق.

بنای بقعه

بعدها به دستور سلطان احمدشاه دکنی (پادشاه دکن) بنای باشکوه و بقعه‌ای بر آرامگاه او بنا کردند. ^[۱۳] سایکس، سرپرسی، تاریخ ایران، ج ۲، ص ۲۲۴ - ۲۲۵، ترجمه فخر داعی گیلانی، سیدمجدتقی، تهران، افسون، چاپ هفتم، ۱۳۸۰ش.

افکار

قرون هشتم و نهم، سیطره افکار و آرای محی‌الدین ابن عربی، در تصوف و عرفان است. تقریباً تمام فرقه‌های مختلف تصوف، نظیر نقشبندیه، نوربخشیه و مولویه، مروّج آرای ابن عربی هستند. شاه نعمت‌الله نیز از این قاعده مستثنا نیست و از جمله شارحان مهم نظریه‌های ابن عربی به‌شمار می‌رود. شاه ولی به محی‌الدین ابن عربی به دیده تکریم و احترام می‌نگریست و کتاب «فصوص الحکم» او را از حفظ بود و حتی یکی از مفصل‌ترین رساله‌های خود را به شرح ابیات «فصوص الحکم» اختصاص داده است.

آثار

به‌طور کلی می‌توان گفت آثار شاه ولی - اعم از منظوم و منثور - آینه تمام‌نمای آرای ابن عربی (نظیر وحدت وجود، انسان کامل، مسئله قطب و ولایت و علم اسرار حروف و نقطه) است. آثار شاه نعمت‌الله به دو دسته منظوم و منثور تقسیم می‌شوند.

← آثار منظوم

مهم‌ترین اثر منظوم شاه ولی، دیوان اشعار اوست که شامل قصاید، غزلیات، قطعات، مثنوی‌ها و رباعیات است که بالغ بر دوازده هزار بیت می‌باشد. بعضی از اشعار و ابیات این دیوان منسوب به اوست. همه آنها از نوع اشعار عرفانی و حاوی اشارات و توضیحات درباره عقاید و افکار متصوفه می‌باشد.

← آثار منثور

تعداد رسالات منثور شاه نعمت‌الله را تا پانصد ذکر کرده‌اند؛ البته تاکنون انتساب ۱۱۴ رساله به او مسلم شده است. ^[۱۴] نثر این رساله‌ها اغلب مشکل و پیچیده است و اکثراً از ویژگی‌های نثر قرن هشتم و نهم برخوردار است. ولی، شاه نعمت‌الله، دیوان شاه نعمت‌الله ولی، مقدمه، ص ۱۰-۱۱، کرمان، خانقاه نعمت‌اللهی، چاپ اول، ۱۳۸۰ش.

پانویس

۱. [↑] شیرازی، مجدمعصوم، طرائق الحقائق، ج ۳، ص ۱، تهران، سنایی، چاپ اول، بی‌تا.
۲. [↑] حسینی جلالی، سیدمجدحسین، فهرس التراث، ج ۱، ص ۷۵۹، قم، دلیل ما، ۱۴۲۲ق.
۳. [↑] ریپکا، یان، تاریخ ادبیات ایران از دوران باستان تا قاجاریه، ص ۴۰۱، ترجمه شهابی، عیسی، تهران، علمی و فرهنگی، چاپ اول، ۱۳۸۱ش.
۴. [↑] مشکور، مجدجواد، فرهنگ فرق اسلامی، ص ۴۴۷، مشهد، آستان قدس رضوی، چاپ دوم، ۱۳۷۳ش.
۵. [↑] شیروانی، زین‌العابدین، ریاض السیاحه، ج ۱، ص ۵۸۲، تهران، سعدی، چاپ اول، ۱۳۶۱ش.
۶. [↑] ولی، شاه نعمت‌الله، دیوان شاه نعمت‌الله ولی، مقدمه، ص ۹، کرمان، خانقاه نعمت‌اللهی، چاپ اول، ۱۳۸۰ش.
۷. [↑] حسینی جلالی، سیدمجدحسین، فهرس التراث، ج ۱، ص ۷۵۹، قم، دلیل ما، ۱۴۲۲ق.
۸. [↑] ولی، شاه نعمت‌الله، دیوان شاه نعمت‌الله ولی، مقدمه، ص ۹، کرمان، خانقاه نعمت‌اللهی، چاپ اول، ۱۳۸۰ش.
۹. [↑] قدیانی، عباس، فرهنگ جامع تاریخ ایران، ج ۲، ص ۵۱۶، تهران، آرون، چاپ ششم، ۱۳۸۷ش.
۱۰. [↑] راوندی، مرتضی، تاریخ اجتماعی ایران، ج ۳، ص ۴۷۲، تهران، نگاه، چاپ دوم، ۱۳۸۲ش.

۱۱. [↑](#) ولی، شاه نعمت‌الله، دیوان شاه نعمت‌الله ولی، مقدمه، ص ۹، کرمان، خانقاه نعمت‌اللهی، چاپ اول، ۱۳۸۰ش.
۱۲. [↑](#) حسینی جلالی، سیدمحمدحسین، فهرس التراث، ج ۱، ص ۷۵۹، قم، دلیل ما، ۱۴۲۲ق.
۱۳. [↑](#) سایکس، سرپرسی، تاریخ ایران، ج ۲، ص ۲۲۴ - ۲۲۵، ترجمه فخر داعی گیلانی، سیدمحمدتقی، تهران، افسون، چاپ هفتم، ۱۳۸۰ش.
۱۴. [↑](#) ولی، شاه نعمت‌الله، دیوان شاه نعمت‌الله ولی، مقدمه، ص ۱۰-۱۱، کرمان، خانقاه نعمت‌اللهی، چاپ اول، ۱۳۸۰ش.

منبع

[بانگاه اسلام کوئست، برگرفته از مقاله «شاه نعمت‌الله ولی»، تاریخ بازبینی ۱۳۹۵/۰۵/۲۹.](#)